

Nr 1
2009

HUNGARO

Fans

TIDNINGEN FÖR DIG SOM ÄR INTRESSERAD AV UNGRARE OCH UNGERSK KULTUR

Ny tidning!

Ungerns
ambassadör
Gábor Iklódy
hälsar
HungaroFans
välkommen

SID 4

[INNEHÅLL]

Ambasadörens hälsningsord ...	4
Ungersk litteratur på svenska ...	6
Anikó Kovács, läkare på import	8
Move & Walk — om konduktiv pedagogik	10
Honorärkonsul Bengt Halse	12
Ny Budapestguide:	
Kärleken till en stad	14
Ungerska rashundsklubben	16
Walburga Habsburg Douglas bland riksdagens ungerska vänner ...	18
Redaktionen	18
Seniorboendet — ett vägvisande exempel	20

Nästa nr: september 2009

**Har du sett
en ungersk vara
i någon butik?**

**Gå in på www.ungerskavaror.se
och berätta vilken
produkt det var.**

Fina priser utlovas!

Förord till alla fans

Ett ord säger så mycket.

Flera ord bildar en mening. Meningar blir till litteratur.

Flera som samlas kring samma sak bildar ett sällskap.

Sällskap för ungersk litteratur (SFUL) ska främja ungersk litteratur i Sverige och vara en samlingspunkt för översättare, litteraturforskare, historiker, kritiker, journalister och andra med intresse för att ungerska texter av hög kvalitet och av angelägen natur görs tillgängliga på svenska.

Föreningen har nu funnits i ett år.

Att bilda ett bibliotek ur en boksamling var ett av föreningens mål.

Idag finns denna boksamling, som består av ungersk litteratur i svensk översättning, på Move & Walk Institutet i Göteborg. Det är vår förhoppning att böckerna utgör grunden för ett ständigt växande bibliotek.

Att ge ut en tidning som denna 2-4 gånger årligen var ett annat av sällskapets mål.

Tidningen HungaroFans finns nu i din hand, kära läsare.

Vi hoppas att denna tidning kommer att ge dig en ny bild av sverigeungrarna och av dagens Ungern, med tonvikt på både kultur och vidgade vyer vad gäller svensk-ungerska kontakter.

Nu har vi uppnått två av våra mål.

Mållösa står vi ändå inte.

Livet erbjuder dagligen nya möjligheter till att berika

de svensk-ungerska relationerna. Sällskap för ungersk litteratur är en öppen förening dit vi välkomnar nya medlemmar. Vill du vara en av oss, sätt in 200 kr på vårt Plusgirokonto: 46 97 71-0.

Aktuella program och erbjudanden hittar ni på vår hemsida: www.sful.se.

*László Sall
ordförande*

Ungrare i Sverige

AV: TÜNDE UJVARI

Det bor omkring 30000 ungrare i Sverige, tror man. Det är 1,5 gånger fler än till exempel ursprungsfolket samerna – som de för övrigt är släkt med.

Anledningen till att det inte går att veta säkert är att ungrarna kommer från ganska många olika länder.

Ungrarna kom till Sverige i tre stora vågor: före och under andra världskriget, i samband med den ungerska revolutionen 1956 och under det kalla krigets dagar, från de forna kommuniststaterna i öst.

I den här tredje vägen flydde folk från Sovjetunionen, Jugoslavien, Tjeckoslovakien, Rumänien och Ungern västerut, och från alla dessa länder kom det ungrare till Sverige. Detta i sin tur beror på Ungerns blodiga och komplicerade historia. Ungern var på förlorarnas sida i 1900-talets båda världskrig. Efter det första världskriget styckades därför landet och blev av med två tredjedelar av sin yta och mer än hälften av sin befolkning. Kransländerna runt omkring Ungern, som tillhörde vinnarsidan, fick var sin del av det uppdelade landet. Så kommer det sig till exempel att Transsylvanien med sin Drakula-legend och sina omkring 2,5 miljoner ungrare hamnade i Rumänien. Av samma anledning bor det ungrare i Ukraina, Serbien, Kroatien, Slovenien, Slovakien m fl.

Med hjälp av Statistiska Centralbyrån har man kunnat uppskatta att det bor ca 15000 ungrare i Sverige som är födda i Ungern, och ungefär lika många som kommer från andra länder och har ungerska som modersmål.

Ungerska Riksförbundet

Eftersom sverigeungrarna kom hit antingen 1956 eller mellan åren 1970-90, är de välintegrerade i samhället, talar bra svenska och arbetslösheten bland dem är avsevärt lägre än genomsnittet i landet.

En del av ungrarna i Sverige, omkring 20 procent, är anslutna till olika ungerska föreningar som finns från Uppsala i norr till Malmö i söder. De flesta ungerska föreningar är lokala, men det finns även en del yrkes- och intresseföreningar, som till exempel ungerska läkares sammanslutning, kulturföreningen som ger ut denna tidning, en förening för språkvård, olika ungdomsföreningar och språkskolor – senast var de 37 till antalet.

Paraplyorganisationen för alla ungerska föreningar är Ungerska Riksförbundet (UR). Som

de flesta andra föreningar i Sverige får UR statligt stöd av skattemedel, men summan blir mindre för varje år, och dessutom numera öronmärkt för vissa aktiviteter: man har eventuellt chans att åska pengar till integrationsfrämjande aktiviteter men inte till modersmålsundervisning, till exempel. UR ger också ut en medlemstidning fyra gånger per år, Híradó, som även har några sidor på svenska.

Tvåspråkigt och dubbelkulturellt

På senare år, i och EU:s utvidgning österut är det en ny grupp av ungrare som börjar bosätta sig i Sverige. Dessa är oftast unga, välutbildade akademiker i bristyrken som aktivt rekryterats till Sverige – se även intervjun med den ungerska läkaren på sid. 8. För de ungerska föreningarna är de en utmaning, nästan lika stor som de familjer som lever i svenskt-ungerskt blandaktenskap och som gärna vill ha en anknytning till en ungersk sammanslutning, eller kanske hjälp med barnens språkliga utbildning. En annan av utmaningarna för de traditionstygda föreningarna är de ungerska barnen som är födda och uppvuxna i Sverige. De är ju helt självklart tvåspråkiga och "dubbelkulturella", dvs. de ser sig själva som både svenskar och ungrare, och tycker inte ett dugg att det är något konstigt med det. Av naturliga orsaker vill de inte alls lyssna till gamla ungerska schlagerdängor eller sörja ännu äldre historiska förluster. Att tillmötesgå deras önskemål låter än så länge fortfarande vänta på sig.

Men så småningom börjar även föreningarna vakna och anpassa sin verksamhet till nya grupper. Numera finns det därför introduktionskurser till svensk kultur, undervisning i svenska eller tvåspråkiga träffar för barnfamiljer på olika ställen i landet.

En ny tradition i Göteborg är det årligen återkommande arrangemanget Hu.se.t – ungerska veckan, som i år äger rum 17-26 april, och presenterar mängder av ungersk musik, litteratur, konst, mat, hantverk, vin och annat. Håll gärna utkik!

Några nyttiga länkar:

- *Hu.se.t*: www.ungerskaveckan.se
- *UR*: www.smosz.org
- *Wikipedia om ungrare*: sv.wikipedia.org/wiki/Ungrare □

Välkomsthälsning till HungaroFans

Det är alldeles särskilt glädjande och hedrande att få möjlighet att presentera sig i en helt nyfödd tidning, inte minst då det handlar om en riktigt nyskapande verksamhet. Både tidningens mål och ansträngningarna att förverkliga dem är värda all stöd och erkännande som går att få. Jag hoppas att HungaroFans kommer att spela en viktig roll i att göra de ungerska kulturella värdena mer kända i Sverige och att vi därigenom kommer att få ännu fler vänner bland svenskarna.

Det är min fasta övertygelse att om Sverigeungrarna lyckas med att bevara sin identitet och sin kultur kommer det att berika och förstärka även det svenska samhället. Det kommer att främja ett – i sin stora mångfald varierat och spännande – Europa och att det så småningom växer fram en gemensam europeisk identitet. Jag vill framföra mitt varmaste tack till HungaroFans fader, László Sall, som utan någon som helst hjälp utifrån, ”endast” sporrade av sin inre övertygelse, envisa hängivenhet och genom massor av arbete sjösatte denna tidning.

Jag tar tacksamt emot möjligheten att här nedan i korthet sammanfatta läget i de svensk-ungerska relationerna, och redogöra för arbetet på den ungerska ambassaden.

Visste du att...

... Ungern är ett land med en urgammal badkultur som bygger på de otaliga källorna med termalvatten? Huvudstaden Budapest har nära 50 badanläggningar och ett antal hotell med eget termalbad, några med anor från romarnas tid.

Termalbad definieras som en sorts mineralvatten med läkande egenskaper. Termalvatten kallas det vatten som kommer från en naturlig källa och som har en minimitemperatur på 30°C.

Sverige är en viktig partner för Ungern både inom politik och ekonomi, och vi är angelägna om att utveckla våra relationer såväl sinsemellan som inom det europeiska samarbetet. Från både svenskt och ungerskt håll ter sig de viktigaste områdena för samarbete ekonomin och den Europeiska Unionen. Dessa områden ägnas därför särskild uppmärksamhet i relationen länderna emellan.

Sverige är en stöttepelare när det gäller utvecklingen av en konkurrenskraftig ungersk ekonomi, genom å ena sidan sin utvecklade teknologi och stora forskningspotential, och å andra sidan sin breda affärsverksamhet och sina omfattande investeringar. När man ska utvärdera de svenska investeringarna (knapp 1 Mrd EUR) och den bilaterala handeln (ca 1,5 Mrd EUR) är det därför inte bara volymen, utan även innehållet som ska beaktas. Konkurrenskraft är det viktigaste fastställda målet som Ungern nu vill sträva emot. Det gör vi genom att lägga tonvikt på forskning och utveckling, tekniktunga områden och verksamhetsgrenar som säkrar en hållbar utveckling, som till exempel bioenergi. Från svensk synpunkt ser man det ungefär på samma sätt: på det ekonomiska planet är Ungern framför allt målområde för tillverkningsindustri och leverans av tjänster, och kan samtidigt utgöra en bas till de svenska företag som vill expandera i området.

Aven EU-samarbetet är ett viktigt område inom de svensk-ungerska relationerna. 90 procent av alla politiska möten handlar ju om detta. Jag kanske överdriver nu en aning, men faktum är att den Europeiska Unionen går idag mest ut på koalitionsbyggande. Framför allt de små och medelstora länderna känner sig nödgade att hitta bundsförvanter och med deras hjälp förstärka sin röst om de vill hävda sina intressen på de europeiska plattformarna. Detta är en önskan som Ungern och Sverige delar, och båda länderna är därför i behov av att hitta gemensamma samarbetsområden. De senaste årens erfarenhet visar att det går att utveckla nära samarbeten i frågor som handlar om europeisk utvidgning, östpart-

nerskap, förstärkning av den inre europeiska marknaden, och inte minst det Stockholmsprogram som nu befinner sig på planeringsstadiet.

Sveriges och Ungerns kommande ordförandeskap väntas prägla den närmsta framtiden för båda länderna. Först är det Sverige, i andra halvan av 2009, och senare Ungern, i första halvan av 2011, som är på tur att bli ordförandeland i EU. Förutom att uppdraget garanterar ökad uppmärksamhet gentemot varandra, pekar det även ut nödvändigheten av att identifiera gemensamma intresseområden (eller eventuella konfliktområden), och samsyn i frågor som sträcker sig över flera ordförandesperioder.

Vid sidan om dessa två viktiga områden är det service-tjänsterna som har en framträdande plats i ambasadens vardagsarbete – jag tänker här i första hand

på de konsulära tjänsterna som kanske även allmänheten kommer i kontakt med ibland, samt utrikeshandelskontorets verksamhet för näringslivsutveckling. Vardagsarbetet består till stor del även av så kallade "traditionella" funktioner, såsom främjandet av kultur, utbildning, turism – det vill säga av mellanmänniska relationer. Det är ingen idé att skilja dessa områden åt. Vi vet till exempel att kultur är en sporre också när det gäller ekonomisk utveckling. Intresse för och kunskap om ett lands kultur blir till exempel ofta avgörande vid investeringsbeslut. Detta är ytterligare en anledning till att det är så beklagligt att ungersk kultur saknar ett aktivitetshus i Sverige. Tyvärr har vi ingen institution där vi skulle kunna visa upp det bästa av den ungerska kulturella skörden, eller där vi skulle kunna erbjuda en plattform för ungerska konstnärer bosatta i Sverige att visa upp sig.

Den ungerska kulturens yttringar i offentligheten hänger därför i hög grad på de i

Foto: Andrea Niman

Sverige bosatta ungerska gemenskapernas sammanhållning och initiativkraft. Denna tidning, HungaroFans är ett bra exempel på ett sådant självständigt och aktionsvärt initiativ, och jag önskar den lycka till av hela mitt hjärta.

Ungarna i Sverige är särdeles värdefulla bärare av ungerska kulturella värden och av den ungerska identiteten. De bildar en speciell och mycket värdefull bro mellan Sverige och Ungern. Jag anser att vi borde göra större anspråk på deras kunnande, kunskap och erfarenhet som ofta sträcker sig över flera decennier. De är Ungerns riktiga ambassadörer. Ifall bilden om ungarna i Sverige är överlag bra – och det erfar vi ofta –, då är det i mångt och mycket tack vare sverigeungarna.

Gábor Iklódy
Ungerns ambassadör i Stockholm

Översättning: Tünde Ujvari

Folket med det tunga ödet och den enastående litteraturen

Av: LÁSZLÓ SALL

Sällskap för ungersk litteratur bildades för ett år sedan med syfte att främja ungersk litteratur i Sverige. Sällskapet ska vara en samlingspunkt för översättare, litteraturforskare, historiker, kritiker, journalister och andra med intresse för att ungerska texter av hög kvalitet och av angelägen natur görs tillgängliga på svenska.

Biblioteksinvigning på Move & Walk

Sällskap för ungersk litteratur donerar nu sin boksamling på dryga 70 titlar till Move & Walk Institutet i Göteborg. Det lilla biblioteket består till största del av ungersk litteratur översatt till svenska, och av verk skrivna av ungre som sedan länge är bosatta i Sverige.

Syftet med donationen är att göra det möjligt för dessa volymer att få en större läsekrets, genom att finnas på en plats där många svenskar rör sig dagligen. Move & Walk besöks årligen av 450–500 familjer från hela Sverige för vård och utbildning.

Institutet är Sveriges första och största träningsalternativ för barn, ungdomar och vuxna med neurologiska skador. Verksamheten bygger på den ungerska konduktiva pedagogiken, den så kallade Pető-metoden, som anpassats till svensk hälso- och sjukvård.

Vid den festliga invigningen döps boksamlingen till Frans

Mervel Biblioteket.

Frans Mervel (1936–2004) var en outtröttlig översättare av ungersk litteratur till svenska, men han översatte även svensk – och för övrigt nordisk – litteratur till ungerska.

Ungersk litteratur på svenska

Den första ungerska skönlitterära texten översattes till svenska år 1845. Det blev en av teaterpjäserna av *Károly Kisfaludy* (1788–1830), en omtyckt författare och litterär organisatör, vars verk *Brott och straff* översattes av *A.H. Wistrand* (1819–1874). Pjäsen presenterades på svenska som en novell med många dialoger. Detta och mycket mer får vi veta genom att läsa bibliografin "Ungersk skönlitteratur i svensk översättning" av *Maria Müller* och *Tomas Kertész*. Denna bibliografi i två delar omfattar perioden 1845–1978 samt 1980–1995.

Det är kanske intressant att nämna att idag bor tre personer med efternamnet Kisfaludy i Sverige.

Det tog alltså mer än en kvarts sekel för Kisfaludys pjäs att leta sig fram till en svensk översättare och därefter till utgivning i Upsala-tidningen som följetong.

Översättningen gjordes från tyskan och trycktes i 50 exemplar. Om detta kan vi läsa i "Svenskt anonym- och pseudonymlexikon".

Just den här boken, *Brott och straff*, finns tyvärr inte med bland de böcker som överlämnas för bevarande och förädling till *Eszter Horváth Tóthné*, Move & Walk Institutets grundare och vd.

Ett halvt sekel och ett oavhängighetskrig efter Kisfaludys död blev Ungern ena delen av dubbelmonarkin med Österrike år 1867. Kommunikationerna i hela Europa hade förbättrats vid den här tiden, och allt fler ungerska titlar översattes till svenska.

Efter ytterligare 50 år, och efter första världskrigets förluster i både mark och befolk-

ning, blev Ungern ett litet land, men en stormakt på litteraturfronten.

Vid denna tid blir förbindelserna mellan Sverige och Ungern allt mer konkreta. En av den ungerska litteraturens självlysande stjärnor under mellankrigstiden, *Frigyes Karinthy* opererades för en hjärntumör av professor *Olivecrona* i Stockholm 1936. Han beskriver denna erfarenhet i den självbiografiska romanen "Utazás a koponyám körül" (1937). Nu tog det inte mer än två år tills boken kom i svensk översättning med titeln "En resa runt min hjässa" (1939). Dessvärre dog Karinthy året innan, 1938.

Boken fick inte något större genomslag bland svenska kritiker och läsare, men den finns med bland dessa titlar som utgör vårt lilla bibliotek. Författaren själv glömdes inte heller helt bort i Sverige. Så sent som 2008 tipsar författaren *Anne Swärd* i *Sydsvenskan* (6 december) om boken. Men tyvärr föreslår hon den engelska versionen: "*Frigyes Karinthy: A Journey Round My Skull (New York Review Books Classics). En resa genom ungraren Frigyes Karinthys fascinerande hjärnvindlingar, mellan liv och död*".

Om denna period av ungersk litterär stormaktstid, och om bland annat Karinthy, kan man läsa en mycket omfattande beskrivning i en essä av *János Lotz* (1913-1973), professor vid Stockholms universitet, i boken *Europas litteraturhistoria 1918-1939*, redigerad av *Artur Lundkvist* och utgiven på förlaget Forum, 1946. Även den här boken är en del av biblioteket.

Habent sua fata libelli

– böcker har sina öden.

Tillkomsten av dessa böcker och översättarna själva har i stora drag följt det ungerska folkets öde. Krig och revolution, revolution och krig, två återkommande ödesdrag i modern ungersk historia. Båda medförde stora folkflyttningar. Bland de ungerska emigranterna hamnade en hel del även i Sverige. Deras öde bestämde för en lång tid framöver vad som skulle översättas från ungerska till svenska.

Några namnkunniga personer måste här nämnas som både har bidragit till uppkomsten av detta lilla bibliotek, och även utmärkte sig som dåtidens främste nätverksbyggare: *Béla Leffler* (1887-1936) och *Calman de Pándy* (1908-1988). Båda herrarna var väl bevandrade

i både svenska och ungerska, och var ett slags brobyggare. Ytterligare en revolution (1956) gör att *Géza Thinsz* (1934-1990) och *János Csatlós* (1920-1993) hamnar i Sverige och fortsätter brobygget genom många översättningar.

Och så en invandrad översättare till: *Maria Ortman*. Hon tillhör onekligen denna skara av översättare som i sin egen person avspeglar ungrarnas historia. Hon föddes i Bratislava, i dåvarande Tjeckoslovakien, av tjeckisk-ungerska föräldrar. Pressburg heter den på tyska, Pozsony på ungerska; staden där det en gång låg det ungerska parlamentets säte.

Nobel-pris i litteratur

Ytterligare ett halvt sekel senare blir det äntligen dags för ett ungerskt Nobel-pris i litteratur – *Imre Kertész*, för verk i översättning av bl. a. just Maria Ortman. Kertész mest kända verk torde vara romanen "Mannen utan öde", som handlar om hans internering i nazisternas dödsläger.

Utöver de stora förlagen och de riktigt stora författarna som översattes till svenska under de senaste två decennierna (här bör även *Ervin Rosenberg* och *Ildikó Márky* med *Gunnar D Hansson* nämnas) finns det fortfarande stora luckor i denna stortatade litteraturs avspegling på svenska. En av bristerna åtgärdades på senare år av *Ove Berglund* genom flera nyöversatta diktsamlingar av ungerska poeter. Ove Berglund fick sitt kall genom att läsa om *Attila József* i den kände cancerforskaren och essäisten, *Georg Kleins* böcker. Berglunds allra senaste översättning är dikter i urval av den ungerske poeten *Sándor Weöres*: "Det högre ljuset". □

–Mottagandet i Sverige var sagolikt

AV: GÁBOR NÁDLER

Läkaryrket tillhör bristyrkena i Sverige, och dessutom är den helt "vanliga" läkarbristen ännu större inom vissa specialiteter. De senaste 10 åren har behovet av läkare blivit så stort, att Socialstyrelsen gick aktivt ut och rekryterade specialistläkare från andra länder, bland annat Ungern.

En som nappade var Anikó Kovács.

Anikó är överläkare vid avdelningen för klinisk patologi och cytologi på Sahlgrenska Universitetssjukhuset. Hon är även universitetslärare och främsta specialist för bröstcancervården inom Västra Götalands region.

Hon kom till Sverige med den andra gruppen av ungerska läkare, i november 2002. Första gruppen anlände redan i maj samma år, och vid båda tillfällena var det radiologer, anestesiläkare och patologer som var efterfrågade. Senare kom ytterligare fyra grupper av psykiatriker från Ungern. Idag är 10 procent av alla patologer i Sverige ungrare.

HungaroFans frågade Anikó hur det var att flytta i Sverige, om hon trivs här, och vilka de största skillnaderna är mellan länderna:

–Hur upplevde du starten när du väl hade bestämt dig att komma till Sverige?

–Starten var väldigt lovande – vi fick mycket relevant information, hjälp och stöd. Socialstyrelsen rekryterade oss via den Ungerska Läkarkammaren. Vi fick 10 veckors språkkurs redan i Budapest.

–Hur kändes mottagandet, hur var omgivningen när du började?

–I och med att det rädde brist på patologer här, var mottagandet sagolikt.

–Var det ett hinder eller en fördel att vara ungersk läkare i denna omgivning?

–På ett sätt kan man säga att det spelade ingen roll – det var en kombination av yrkeskunskaper, erfarenhet och attityd till jobbet och kollegorna som var det avgörande.

Å andra sidan måste man erkänna att det finns jättestora namn inom yrket, som exempelvis cancerforskaren Georg Klein i Stockholm, patologen Tibor Tót, och László Tabar,

radiolog i Falun – alla verksamma i Sverige, alla landsmän och alla världsberömda specialister.

–Man kan konstatera att det har gått väldigt bra för dig i Sverige. Vad är orsakerna till din framgång?

–Vi var ju headhuntade, och rekryterade som erfarna läkare – jag var ju redan överläkare i min profession. Min utlandserfarenhet hjälpte nog också till: jag hade tidigare jobbat i fem länder och talar fem olika språk. (Vilka? Tyska, engelska, ryska, japanska, samt svenska och ungerska, förstås.)

–Vilka är dina arbetsområden?

–Jag är referens bröstpatolog i Västra Götalandregionen. Mitt arbete innebär bl a allmän patologi, bröstpatologi och histologisk/mikroskopisk analys av hudåkommor som rutinarbete. Jag undervisar medicinstuderande och ST-läkare, och forskar (skriver publikationer, deltar på yrkeskonferenser, föreläser.) Jag är också ansvarig för en riksomfattande bröstcancerstudie, och är medlem i Göteborgs bröstcancergrupp inom IBCSG (Schweiz-baserad cancerforskningsgrupp).

–Vilka råd skulle du ge dina nybörjarkollegor?

–"Bor du i Rom, lev som en romare" – det är alfa och omega, dvs. A och Ö för all verklig integration. Det innebär förstås en enorm tonvikt på språkstudier. För språk- och kommunikation är ju nyckeln till integration.

–Vad skulle du göra annorlunda om du fick börja om?

–Ingenting alls, faktiskt.

–Vad tycker du om svensk hälsovård och medicinareutbildning?

–Hälsovårdssystemet i Sverige är välorganiserat, genomtänkt och rikt på resurser. Viktigt är det sympatiska problemlösningsorienterade arbetssättet vilket är ett kollektivt arbete här. När det gäller läkarundervisning så lägger man mindre vikt på teori (anatomi t.ex.) än vad jag är van vid, och praktiken börjar tidigare – det verkar vara större betoning på just praktik.

–Vilka kunskaper och erfarenheter borde man överföra mellan länderna?

–I Ungern innebär de knappa resurserna och bristen på läkare (hittills har 3600 läkare lämnat landet och jobbar utomlands!) att situationen är helt annorlunda än i Sverige.

Kombinationen av hög belastning, tidspress och stort ansvar mobiliserar ens dolda reserver både mentalt och fysiskt. Man ödslar inte tid med att söka den aktuella delupp-giftens ansvariga "ägare".

I Ungern uppfattar man också mer yrket som ett kall, och dessutom har läkaryrket rang och pondus där.

I Sverige märks det tydligt att bra idéer, problemlösningar utvecklas och genomförs gemensamt. Individualismen får mindre plats, det samverkande kollektivismens positiva effekter tillvaratas.

Jag kan inte heller undgå att lägga märke till att sjuk-sköterskan här är nästan jämställd med läkaren. Iögonfallande är också de tämligen schemalagda, "heliga" fikatiderna – det svenska fikat liknar snarast Medelhavsländernas siesta, där all verksamhet upphör under siestans tid. Men patienter och resultatsvar bör rimligtvis inte få vänta på grund av detta, tycker jag.

–Vad har du för framtidsplaner framöver?

–Jag vill fortsätta mina pågående arbeten, forskningar – flera projekt rullar på både Göteborgs- och riksnivå samt internationellt.

Dessutom stöd, skolning och uppfostran av våra fyra barn, samt privata nöjen som resor, ridning, simning, åka rollerblades med min älskade... Det som livet har att erbjuda. □

Move & Walk institutet i Göteborg:

Ledande pedago

Move & Walk-skolan är en pedagogisk verksamhet som erbjuder alternativ träning för barn, ungdomar och vuxna med neurologiska skador, så kallade cp-skador.

Träningen bygger på Petö-metoden, den ungerska konduktiva pedagogiken, som har anpassats till svensk hälso- och sjukvård. Idag är den det största träningsalternativet i Sverige för dessa personer.

Move & Walk fungerar som ett komplement till den ordinarie habiliteringen och innebär intensiv träning. Träningsperioderna, som pågår under fyra veckor, riktar sig till personer i alla åldrar med neurologiska skador, t.ex. cerebral pares, stroke etc. Träningen sker i grupp, men bygger på individuella mål och omfattar allt från fysik till kommunikation m.m. Träningsperioden fungerar även som en utbildning för föräldrar och assistenter där de lär sig att assistera personen på bästa sätt i vardagslivet. Utvärderingarna har visat de positiva effekterna av träningen.

Positiva effekter för alla som är med

PERSONERNA som kommer till Move & Walk får en allsidig träning där helheten alltid är i fokus. Varje individ får en individuellt upplagd träning i en passande grupsituation. Träningen anpassas beroende av individens ålder, fysiska och kognitiva nivå. Innan varje träningsperiod sätts mål upp i samråd med personen, och dessa följs sedan upp regelbundet under perioden. Träningen, som är intensiv, lärorik, rolig och effektiv, är ett steg mot en aktivare, självständigare och enklare vardag.

FAMILJEN är mycket betydelsefull, och vi ser gärna att hela familjen får ta del av träningen. Eftersom det är av stor vikt att patienten får vara aktiv och använda sina funktioner i hemmet och i vardagslivet, utbildas även anhöriga och assistenter under träningens gång. Vi ger bl.a. tips på hur de kan hjälpa personen att på ett aktivt sätt utföra sina vardagssituationer, samt hur de kan skona sina ryggar från tunga lyft etc. Vi vill att familjen ska få en inblick i den konduktiva träningen och lära sig att underlätta i vardagen genom att låta patienten själv vara så aktiv som möjligt.

gik för funktionshindrade

PERSONALEN som arbetar runt dessa personer har en mycket viktig roll i den enskildes utveckling. Läkare, sjukgymnaster, arbetsterapeuter, logoped, personliga assistenter, boendepersonal m.fl. har alla sin unika kunskap och vi anser därför att ett samarbete är mycket viktigt. Genom att komplettera de viktiga insatserna som finns tillgängliga via t.ex. habiliteringen ökar brukarens möjligheter till optimal utveckling.

Vill du veta mer?

Är du intresserad av att komma på en träningsperiod på Move & Walk, eller känner du till någon i din omgivning som har en neurologisk funktionsnedsättning och behöver träna upp sina funktioner för en aktivare vardag? Vill du veta mer om konduktiv pedagogik? Ring oss på 031-55 84 20 eller skicka ett e-mail till info@movewalk.se så berättar vi mer. Besök gärna vår hemsida för mer information: www.movewalk.se.

Välkommen!

*Eszter Horváth
Tóthné*

Ungerska konsulatet i Göteborg

Jag ska försöka summera det första hela året för Republiken Ungerns första och hittills enda konsulat utanför Stockholm. Vi var från början överens om att de traditionella konsulära ärendena, såsom t ex pass- och viseringsfrågor, skulle fortsätta att handläggas av konsulin vid ambassaden i Stockholm. Både Sverige och Ungern är ju nu medlemmar i både EU och Schengen, och det har som väntat varit få ärenden som jag har behövt hänvisa till *Balázs Szabó* vid ambassaden i Stockholm. Ett antal personer har fått hjälp av oss med att autentisera underskrifter, dvs få ett officiellt intyg på att de egenhändigt satt sitt namn på t ex kontrakt om köp av egendom eller i samband med arvsskiftet i Ungern.

Framför allt har jag under förra året försökt att lära känna människor och organisationer, som kan hjälpa mig att förbättra relationerna mellan Sverige och Ungern i olika avseenden, inom näringsliv, kultur, utbildning, politik etc. Där finns naturligtvis t ex Sveriges ambassad i Budapest, med Exportrådets folk där, Ungerns ambassad i Stockholm, Länsstyrelsen i Västra Götaland, Göteborgs stad osv.

UNGERNS AMBASSADÖR, *Gábor Iklódy* är en verklig stöttepelare – alltid tillgänglig, alltid positiv, alltid konstruktiv och med glimten i ögat. Det kommer att bli trist när han så småningom lämnar Sverige! Jag kan kanske också nämna att borgmästaren i Göteborg, *Jörgen Linder* (som fö gick i samma skola som jag) är stor Ungernvän, med många resor till Ungern på sitt samvete.

I maj deltog jag i en konferens i Budapest för honorärkonsuler, där alla världsdelar var representerade. De som

kom längst ifrån var från Nya Zeeland och Kanada. Presidenten, premiärministern, utrikesministern och finansministern var bland dem som fick ge sin syn på Ungern av i dag. En väldigt nyttig tillställning.

CORPS CONSULAIRE West är en förening för alla konsuler i Västsverige som regelbundet träffas för att utbyta erfarenheter och för att träffa lokala beslutsfattare. Förutom fyra karriärkonsuler (från Kina, Ryssland, Finland och Chile) är alla liksom jag honorärkonsuler, dvs. vi arbetar med detta på egen bekostnad och utan egen diplomatisk status, och försöker skapa relationer, så gott vi kan, på egen hand. Bland dem som inbjudits till våra sammankomster kan nämnas landshövdingen, länsplismästaren, VD:n för Göteborg & Co m. fl., och vi har också då och då möte med representanter för utrikesdepartementet.

En person som betytt oerhört mycket för relationerna till Ungern på senare tid är *Tibor Kertész*, tidigare känd Göteborgsprofil. Vi jobbade ihop under många år under min tid på Saab, och Tibor har varit drivande i att etablera Ungern som det största tillverkningslandet för vitvaror i Europa. Han är fortfarande, trots att årtalet i hans pass försöker säga något annat, synnerligen aktiv i Ungern för att där hjälpa till att skapa ekonomisk tillväxt, och han är en person som jag lutar mig mycket emot när jag ska bedöma realism och möjligheter i olika samprojekt inom näringslivet.

JAG SER DET som min uppgift att hjälpa alla ungrare, var de än må vara födda. Som bekant har vi i Västsverige många som kom hit från Transsylvanien, framför allt under nittio-talet. Många av dem jobbar på ett enastående sätt med olika ungerska kulturyttringar. Kulturföreningen *Körösi Csoma Sándor* ordnar t. ex. en ungersk kulturvecka, som är något av det ambitiösaste man kan finna inom det göteborgska kulturlivet, med teater, film, konst, musik mm. Jag hade glädjen att få vara med och inviga förra årets vecka och ser redan fram emot årets invigning, den 18 april!

Bakom kulturveckan döljer sig ett hästjobb från föreningen och dess medlemmar. Jag har lärt känna både förra och nuvarande ordförandena, *Géza* och *Attila*, men också eldsjälerna och idésprutan *László Sall*. *László* är ständigt i gång med nya idéer, han tänker stort, räds ingen utmaning och är i alltid i rörelse – och den här skriften är ett av otaliga uttryck för hans kreativitet och skaparkraft!

Andra personer som gjort stort intryck på mig under året och som gjort stora insatser för att göra Ungern och ungerskt entreprenörskap känt i vår landsdel är *Eszter Horváth Tóthné* och *János Rakai*.

ESZTER HAR LYCKATS med konststycket att placera en verksamhet, som från början inte var accepterad i Sverige, på den svenska sjukvårdskartan. Hennes företag *Move & Walk* erbjuder nu människor, oftast barn med neurologiska funktionshinder en pedagogik som enligt omfattande dokumentation avsevärt snabbar på och förbättrar rehabiliteringen. Det var enastående att få vara med om invigningen av hennes nya lokaler på Lillhagsområdet, ägda och renoverade av ett kommunalt bolag, och förstärkt att Västra Götaland nu skickar svårt rörelsehindrade patienter till hennes företag för rehabilitering. Att dessutom se glädjen och motivationen hos patienterna var riktigt stort. En strålande entreprenörsbefräft av en målmedveten och viljestark kvinna!

János är en IT-entreprenör som nyligen sålde sitt livsverk, *Gesab*, till ett finskt företag. Han var aktiv kring arrangerandet av ungersksvenska entreprenörsdagar (siktande på små och medelstora företag) i Lidköping i september, och det var då jag stötte på honom. Bakgrunden är den relation som Lidköpings- och Kecskemétregionerna har fått genom att Gripenplanen, som köpts av Ungern, är stationerad på flygbasen i Kecskemét, medan utbildning på Gripen sker vid Sätenäs nära Lidköping. Intresset var stort och det blev ett lyckat arrangemang, som vi nu planerar att upprepa och utveckla, denna gång i Kecskemét, med fokus på teman "Clean Tech", "Automotive" och "Agriculture". För övrigt har *János* inte lyckats hålla sig i skinnet – han är redan i gång med ett nytt företag, nu med start i Ungern!

DET HAR VARIT ETT år med många nya spännande bekantskaper för mig. Jag har också insett att Rom inte byggdes på en dag, men förhoppningsvis kan vi nästa år se tillbaka på ett år, då Ungern och ungrare av alla nationaliteter har hittat nya möjligheter i vår del av världen. Själv ser jag bl a fram emot invigningen av ett ungerskt bibliotek i *Move&Walks* lokaler, *TUR*-mässan med nya möjligheter att sälja Ungern som turistland, kulturveckan i april och entreprenörsdagarna i Kecskemét i oktober!

Bengt Halse
Honorärkonsul för Republiken Ungern

Kärleken till en stad

TEXT OCH FOTO: HASSE NYLÉN

Högar av mynt ligger på den vita duken. Gäslevern och den ryska champagnen är slut liksom palacsintan och Tokajern. Bara espresson finns kvar i de små kopparna. Vi är berusade av mat, vin och lycka, kyparna ilska.

–Apropénz, pénz az is! säger en av oss.

–Aldrig mer Hotell Gellért! tänker jag.

Året är 1984, den första juli. Utan vår vetenskap har det just blivit tillåtet att spela gamtusik i Budapest. Samma dag har vi provat våra västerländska poplåtar och skandinaviska dragspelslåtar. Publiken strömmar till, biltrafiken stoppas upp, polisen kommer mitt i *Avestaforsens brus*. Folket bildar en upprorisk ring till skydd, poliserna kallar på förstärkning. Fler uniformer dyker upp.

En civilklädd person stegar fram, talar myndigt, poliserna backar. Folkmassan jublar, säkert trehundra personer på gatan. Vi drar igång *Oh Pretty Woman*.

På två timmar spelar vi in motsvarande en månadslön för en lärare. Summan är ofattbar och räcker till festmiddagen. Nästa dag lika mycket pengar, lika mycket folk.

Den musikaliska kvaliteten motsvarade inte alls uppmärksamheten. Vi symboliserade ett upprior med näring från väst, riktad mot öst.

Här börjar kärlekshistorien. Här börjar förhållandet till en stad. Det börjar med kärlek, god mat, låga priser och musik. Ett språk med omöjliga ord men där ordet étlap betyder meny. Omöjligt men enkelt.

Tjugofem år senare har jag gått på alla gator i staden, besökt alla stadsdelar, lärt mig vad gatunamnen betyder, sett järnridån falla, fotograferat broarna ur alla vinklar, badat i alla baden, hittat maträtter jag inte visste fanns, demonstrerat i tårgas, hittat Eichmanns privata villa, känt på tyget i den svenska flaggan som fanns på ambassaden julen 1944 när Raoul Wallenberg satt under den, åkt i världens bästa kollektivtrafik, bott på pionjrlägger, intervjuat hustrun till Maléter Pál, ätit grishjärna och komage, hört Brahms tyska Requiem i Mattiaskyrkan, sett Trabanterna och Wartburgarna bytas ut mot begagnade VW Golf, delat ölglas med östtyska rodderskor, hittat fantastiska lunchkantiner i industriområdena, sjungit bort rösten i tunnelbanan, blivit jagad av vilda hundar längst bort på kyrkogården, blivit lurad av kypare, försvunnit bort i transsylvansk folkmusik, skrålat *Internationalen* på tio språk samtidigt, tackat nej till horor, fyllt gitarren och smugglat ut statssubventionerade barnskor i äkta skinn, mutat tjänstemän med västvaluta, sört över det växande antalet McDonaldsrestauranger, besökt otaliga skolor, sett de ekonomiska skillnaderna öka, känt på kulhålen från -56, lärt mig laga ungersk mat, sett stalinismens påverkan på arkitekturen, invigt en konstatställning, stulit ett vinglas med tre kronor ingraverat på svenska ambassaden, låtit mina egna barn åka rutschkana gjord av betong fast aldrig besökt

Visste du att...

... ungerskan är det största finsk-ugriska språket? Den finsk-ugriska språkgruppen har ju fått sitt namn av sina två huvudspråk: finskan som är det största (östersjö)finska språket och ungerskan som är det största ugriska språket. "Ugrisk" är förresten bara en annan version av "ungersk".

De östersjöfinska språken är: estniska, finska, karelska, liviska, lydiska, olone-tsiska, vepsiska och votiska. De ugriska språken är ostjakiska, ungerska och voguliska.

Till de finsk-ugriska språken hör dessutom samiskan, mordvinskan, tjere-missiskan, votjakiskan och syrjänskan.

Paprikás csirke och en Soproni i vårsol på Köbüfé.

slottet eller gått på gulaschafton.

Min bok, *Budapest bortom turiststråken*, handlar om allt det här och tusen saker till. Den är skriven efter drygt tjugo år och närmare femtio besök i staden. Här finns allt du behöver om du är en van eller nyfiken resenär. Är du dessutom intresserad av mat, modern historia och bostadskaserner är det boken för dig. □

Hasse Nylén är född 1954, uppväxt i Sundsvall men bor i Göteborg sedan 1976 och arbetar som lärare i musik och matematik.

Boktitel: Budapest bortom turiststråken

Författare: Hasse Nylén

Förlag: Cessohiss

www.budapestbortom.se

Visste du att...

... det var en tysk läkare, Martin Fogel, som på 1600-talet upptäckte att finskan och ungerskan är besläktade, men det var inte förrän år 1888 som man hittade hans undersökningar?

Ungrarna ansåg sig vara ett gammalt

kulturfolk, och ville inte kännas vid ett släktskap med de "vilda" samerna.

Det dröjde nästan 30 år till innan Sámuel Gyarmathi publicerade en avhandling om släktskapet mellan de två språken, som slutligen övertygade ungrarna.

Livlig ungrare med glada öron

Av: TÜNDE UJVARI

Rubri-
ken ovan
skulle kan-
ske kunna
passa fint
på en och
annan
av våra
unger-
ska

vänner, men på
dess ursprungliga
ställe var det den
litet humoristiska
och koncisa beskriv-
ningen av hundrasen
pumi. Den omutbara
väktaren är en ko-
mondor, och en puli
ska man helst behandla

som en fin yllekofta.

Det och mycket annat står att läsa på Föreningen Ungerska Rashundar, FUR:s hemsida. För har du inte vetat det hittills så är det hög tid att få reda på det att en sådan finns.

SAMMANLAGT FINNS det nio ungerska hundraser: puli, pumi och mudi är vallhundar, komondor och kuvasz är vakt- eller herdehundar, medan den kort- och strävhåriga ungerska vizslan, erdélyi kopó från Transsylvanien och den ungerska vinthunden magyar agár är alla jakthundar. FUR representerar idag raserna komondor, mudi, puli och pumi. Den eleganta hunden här ovan, Tisza – som tillhör familjen Bajor i Göteborg, – är däremot en ungersk vizsla (uttalas som [vissjla]), som alltså är ganska sällsynt i Sverige, i alla fall än så länge.

FUR bildades den 3 november 1973, i och med ett brev. Avsändare var dr Tibor Buzády, då med bostadsadress Bergviksvägen

i Bromma i Stockholm. Hundens namn?, frågade han i brevet. Ras? Ägare? Tre raser fanns att kryssa för: kuvasz, puli eller vizsla. Var adressaten intresserad av att använda sin hund i avel? Ville man bli medlem i föreningen? Önskade mottagaren bli medlem, men från början poängtera ovillighet till organisatoriskt arbete, vara enbart passiv medlem? Skulle mottagaren av brevet ställa ut sin hund på Stockholmsutställningen? Eller kanske inte ställa ut, men i alla fall delta i mötet med andra intresserade av ungerska rashundar?

DEN TRÄFF SOM han planerade ägde rum den 3 november 1973, och det skulle bli ett historiskt datum, åtminstone för ungerska hundvänner, i och med att Föreningen Ungerska Rashundar bildades, i ett rum på Älvsjömässan.

Föreningen fick underrubriken "Till minne av Emil Raitsits". Raitsits var chefsveterinär vid djurparken i Budapest i början av förra seklet, och var en av organisatörerna bakom den ungerska kennelklubben. År 1914 skrev han i djurparkens tidning en artikel som var ett upprop till det ungerska folket. Han ville ha ordning på de ungerska hundraserna, få dem ordentligt restaurerade och få standardbeskrivningar utarbetade. Raitsits var skribent även i den ungerska kennelklubbens tidning A Kutya (Hunden), och blev känd bland hundvänner i många länder eftersom

hans texter från tidningen vandrade vidare till många hundtidningar i världen.

I början av år 1970 hade Sverige 30 kuvaszer, tre vizslor och 35 pulier. 1973 fanns det omkring 120 ungerska rashundar i Sverige. Det var raserna kuvasz, puli och vizsla som förekom på FUR-utställningarna fram till 1979, då den första komondoren presenterades, en från Ungern importerad hanhund. Tre pumier har också hunnit komma till Sverige, samt den första mudin, som anlände från Finland.

REDAN I SLUTET av sjuttioalet fanns det alltså representerade i Sverige alla de raser som bland annat i Nordisk Domarguide presenteras som samlingsraser under grupp 1 – det vill säga Ungerska vall- och herdehundar

som har SSD, Specialklubben för Sällskaps- och Dvärghundar som egen klubb. Vizslan, som ska ha jaktmeriter för att kunna tävla, får avlägga dessa hos Svenska Vorstehklubben och hör numera till den specialklubben. Kuvasz har en egen rasklubb sedan 1995. FUR blev från och med 2001 egen specialklubb för ungerska rashundar.

På föreningens hemsida (www.svkfur.se), som även är källan till denna artikel, finns det många härliga bilder från hundar som ser ut som förvuxna golvmoppar till självmedvetna kuvaszer med stor integritet. Givetvis finns det även beskrivningar för respektive ras, samt inte minst den lockande rubriken "Valpar till salu". □

Det högre ljuset

Många ungrare betraktar *Sándor Weöres* (1913 – 1989) som sitt lands störste poet, en ungerska språkets universalgeni. Han skrev dikter i alla möjliga genrer: grafiska experiment, ramsor, nonsens, grotesker, dansrytmer, kärlek, erotik, central-lyrik, transcendental mystik, natur-lyrik, och därtill söta och finurliga barndikter, som varje ungerskt barn lär sig.

Weöres har i en intervju beskrivit sig själv som "en liten man med ett stort huvud som råkar passera igenom ett rum; det är inget märkvärdigt med den lille mannen, han

råkar bara vara det medium genom vilket universum formulerar sig".

Ett urval av Weöres dikter, "Det högre ljuset" i Ove Berglunds tolkning, kommer ut i april på Brända Böcker Förlag. Boken kostar 100 kr och kan beställas per e-mail från: ove.berglund@comhem.se.

Du kan också beställa Berglunds övriga diktböcker:

- Attila József: En eld som bränner mig, 150 kr
- Mihály Babits: Jona, 100 kr
- Sándor Kányádi: Dagg på stjärnan, 150 kr
- Sándor Kányádi: Den nyfikna månen, 100 kr.

Visste du att...

... ordet **coach** kommer från ungerskans "kocsi" [kotsi], som betyder en vagn från byn Kocs? Kocs var på 1500-talet känt för att tillverka speciellt välgjorda vagnar. Vagnar därifrån blev kallade kocsi, som blev coach för kuskar och vagnar som fraktar människor från en plats till en annan. Alltså att bära fram människor från en nuvarande situation till en önskad situation.

... det finns 12 ungerska **Nobelpristagare**? T ex. ex. Albert Szent-Györgyi priset för upptäckten av C-vitamin och Dénes Gábor för uppfinningen av holografen.

HungaroFans

Tidningen för dig som är intresserad av ungrare och ungersk kultur

Utges av Sällskapet
för ungersk litteratur
www.sful.se

Adventsvägen 35
415 14 Göteborg

Chefredaktör och ansvarig utgivare:

László Sall
laszlo.sall@comhem.se
070-263 02 58

Grafisk form och layout:

Ujvari Text & Form
info@ujvari.se

På omslaget:

Gábor Iklódy,
Ungerns ambassadör i Sverige

Omslagsfoto:

Andrea Niman

Ungerska vänskaps

Själv flyttade jag för 16 år sedan från Bayern till Sverige. Som väldigt europapolitiskt intresserad och även aktiv – jag hade arbetat i 14 år som politisk sekreterare i Europaparlamentet i Strasbourg och Bryssel – blev jag snabbt engagerat i diskussionen kring Sveriges medlemskap i EU, och reste land och riket runt för att övertyga mina nya landsmän om fördelarna med det Europeiska samarbetet. Samtidigt gick jag med i Moderaterna och blev redan 1998 kommunfullmäktigeledamot i Flen. 2006 valdes jag in i riksdagen för Sörmlandsbänken, och hamnade – mycket lägligt för mina intressen – i utrikesutskottet, där jag sysslar med EU och utvidgning, med Kaukasus och Centralasien.

RIKSDAGEN HAR VI vänskapsföreningar med olika länder, och i motsats till många andra parlament är det upp till var och en i vilken förening man vill engagera sig. Till min stora förvåning upptäckte jag snabbt att det ännu inte fanns en ungersk vänskapsförening, och jag fick genast kontakt med några andra ledamöter, som var lika sugna som jag på att organisera en sådan. Särskilt den förste vice talmannen, Jan Björkman var till stor hjälp. Han är precis som jag, en riktig Ungern-fan, och har representerat riksdagen åtskilliga gånger i ungerskt sammanhang. Ambassadör Iklódy hjälpte med det praktiska, och tidigt under 2007 grundade vi så föreningen. Den har idag över 25 medlemmar från nästan alla partier, och försöker göra Ungern mera känt bland riksdagsledamöterna.

NÄR DET KOMMER intressant besök från Ungern försöker vi – med hjälp av ambassadören – att ordna möten för vänskapsföreningen, och våra medlemmar var t.ex. mycket engagerade när Kinga Göncz, den ungerska utrikesministern kom till Sverige förra sommaren. Diskussionen kretsade då mest runt Lissabon-fördraget som ratificerades ju så otroligt snabbt av Ungern, men först mycket senare av Sverige.

I oktober 2007 blev vi inbjudna att besöka det ungerska parlamentet i samordning med den svenska ambassaden i Budapest. Våra möten handlade mest om Europa, EU-samarbete och relationen med Ryssland, men även om pensionssystemen och arbetslöshetsförsäkringen i Ungern och i Sverige. Vi var 10 parlamentariker som åkte under tre dagar, och i Budapest

föreningen i Sveriges riksdag

hade vi även tid att titta på staden, äta god mat och njuta av kloka samtal. Vi bodde på Hotell Gellért – för mig ett kärt återseende, då jag firade tärbalen, dagen innan mitt bröllop, i Mathias-kyrkan på samma ställe.

För två månader sedan fick vi så återbesök av våra ungerska vänner. Matyás Firtl, ordförande i den Skandinaviska vänskapsföreningen i det ungerska parlamentet kom med en delegation under två dagar till Stockholm. De hade samtal med företrädare för EU-nämnden och utrikesutskottet, de träffade vice-talmanen Jan Björkman och f.d. talmanen Björn von Sydow – förresten även han en äkta Ungern-vän! Vi pratade mycket om EU-ordförandeskapet, där ju Ungern kommer inte så långt efter Sverige, men även om den

ekonomiska krisen och om energi-säkerhet.

NÄRMÄST PÅ TUR står ett nytt svenskt besök i Ungern, och sedan vill vi gärna se att våra vänner kan tänkas splittra upp sin Skandinaviska organisation, så att Sverige får en egen vänskapsgrupp! Det finns så oerhört många teman att diskutera, det finns så oerhört mycket att lära från varann – när man tänker på ordförandeskapet, på ekonomin, på energin, på säkerhet och på allt som händer i Europa, att jag redan idag ser fram emot vår resa.

Även om jag har chans att komma ganska ofta till Budapest, då min bror György finns på plats där. Han är inte bara president i det ungerska Röda Korset, men även pappa till mitt gudbarn Ildikó. Ett skäl till att åka dit så ofta jag kan.

Walburga Habsburg Douglas

Visste du att...

...i hela Europa slår katolska kyrkklockor varje dag klockan 12.00 till minne av slaget vid Nándorfehérvár, nuvarande Belgrad, år 1456 då ungrarna vann sin största seger över turkarna? När påven fick höra att den kristna ungerska armén vann över framåt-marscherande turkar, som betraktades som den största faran för den tidens kristna Europa, beordrade han att alla kyrkklockor ska slå till äran av den stora händelsen i hela Europa. Klockorna hörs även idag, vid samma tid.

...den ungerska kungen Stefan den helige (Stefan I, kung 997-1038) hade ett skandinaviskt svärd och vikingar i sin livgarde? Detta anses vara det första tecknet på ungersk-skandinaviskt samarbete. Stefan kröntes år 1000 av påven till ungrarnas konung. Det var han som drev igenom kristendomen i Ungern, och han fick alla närliggande stater att erkänna landets gränser. Han organiserade landets försvarsborgar, stiftade de första lagarna ("Helige Stefans lagbok" från 1001)

och beordrade folket att gå i kyrkan på söndagar.

... den svenske kungen Gustav II Adolf var svåger med den ungerska kungen Gábor Bethlen (1580-1629)?

... år 1686 deltar den svenske kungen Karl XI med sina soldater i Budas belägring? Även andra frivilliga svenskar deltog i slaget.

... efter slaget i Poltava år 1714 red den flyende svenska kungen Karl XII igenom Transylvanien och Budapest? Framför världshuset där han övernattade, Kakas Csárda, har man rest ett monument till hans ära.

... den svenske diplomaten Raoul Wallenberg var verksam i Budapest i andra världskrigets slutskede? Han räddade och hjälpte tiotusentals judar att fly med hjälp av svenska främlings-pass. Det finns tre skulpturer och tre monument över honom i Ungern.

Ungerskt Seniorboende – ett vägvisande exempel

Alla invandrargrupper har minst ett gemensamt problem, nämligen att gruppen åldras och en del, de äldsta medlemmarna, tappar det svenska språket, ett språk som de i många fall kanske inte ens hade lärt sig. Vid pass sextio eller ännu högre upp i åldrarna står man därför utan den kontaktmöjlighet som vi alla behöver.

Detta problem uppfattade vi även bland våra egna landsmän, åldriga ungrare, och då många av dem har haft förmånen att känna sig hemma i Ungerska Seniorklubben under många år, föddes tanken där att utvidga verksamheten genom att skaffa förutsättningarna för ett boende också. År 2004 bildades därför Ungerskt Seniorboende AB som nu hyr ut 18 små, fullt moderna lägenheter, i huvudsak till just sådana äldre ungrare, vilka känner sig mer hemma i den miljön än i andra.

Fastighetsägaren Micasa AB, av Stockholms kommun helägt fastighetsbolag, erbjöd oss att få hyra två våningar i det hus där Estniska Seniorboendet redan driver ett liknande projekt.

Vad bjuder vi på?

Ju, framför allt språket, och den kultur som hänger samman med det. Vi har hemtjänstpersonal som klarar både svenska och ungerska, vi har ett bibliotek, ett TV-rum och ungerska TV-kanaler att titta på. Men vi har också sällskapsrum och gemensamt kök vid sidan av det pentry som finns i lägenheterna, tvättstugor och motionslokal. Vi tillhandahåller hemtjänstpersonal och annan hjälp som kan behövas. Allt sammantaget en miljö där dessa landsmän kan trivas. Och de gör det också.

Vem tjänar på detta lyckade projekt?

Ja, dessa ligger främst hos dem, vilka kan nyttja denna speciella miljö, där de kan känna sig trygga och väl omhändertagna. Detta har de annars fått försaka. Samhället kommer väl näst, då Ungerskt Seniorboende de facto lyfter av en viss börda från dess axlar. Vi tillhandahåller allt det som samhället annars skulle ha behövt göra för dessa gamla, med språkproblem. Självkänslan är kanske inte mätbar i sammanhanget, men kan ändå inte glömmas bort. Med andra ord tillfredsställelsen av att ha gjort något gott. Och detta känner vi, speciellt när våra gamla ger oss bevis på det.

Kan man gå vidare?

Vår verksamhet kan man väl kalla vägvisande – tillsammans med redan existerande, liknande verksamheter, som till exempel det estniska – som vi tror att även andra invandrargrupper skulle kunna ta efter. Vi själva funkar på allvar på att starta liknande verksamheter i eller kring de två andra storstäderna Göteborg och Malmö, där det bor ett stort antal nysvenskar med ungerskt bakgrund. Vi har faktiskt börjat göra förfrågningar rörande lämpliga fastigheter att hyra. Vem vet? Om ett par år har vi kanske lyckats där också.

Fråga oss?

Ja, gör det gärna. **Ring vår Maria Palotai på 08-41001602**, e-mail: ungersktseniorboende.ab@telia.com, för ytterligare upplysningar och synpunkter som vi har vunnit genom egna erfarenheter. Vi ser också gärna att knyta nya kontakter i och för ett eventuellt samarbete.